

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Το νέο βιβλίο του Μίμη Ανδρουλάκη είναι εξαιρετικά επίκαιρο. Κατάλληλο για επαγγελματίες (πρώην) υπουργούς με φτωχό θεωρητικό υπόβαθρο (πού χρόνος για διάβασμα στα χρόνια της «ευημερίας») αλλά και εξεταρισμένους από την ξαφνική δημοσιότητα επαγγελματίες συνδικαλιστές που ετοιμάζονται για κυβερνητικές καρέκλες. Απευθύνεται

όμως κυρίως σε όσους αγωνιούν πραγματικά για την ανασύσταση του ευρύτερου χώρου της δημοκρατικής παράταξης. Ο συγγραφέας του, βουλευτής σήμερα του ΠαΣοΚ και ιστορικό στέλεχος της Αριστεράς, έχει ένα παράξενο ταλέντο να μιλάει εγκαίρως, κόντρα στο ρεύμα, γ' αυτά που έρχονται. Την ώρα της ευφορίας για τη διαφαινόμενη

σαρωτική εκλογική νίκη του ΠαΣοΚ φώναζε ότι βαδίζουμε στον γκρεμό («Ε, Πρόεδρε!», Αύγουστος 2009), ενώ εν μέσω γενικής μέθης (και αυταπάτης) των Ολυμπιακών Αγώνων μιλούσε για χρεοκοπία («Βαμπίρ και κανίβαλο», 2004). Σήμερα που οι πάντες μιλούν για την οικονομία και το ΔΝΤ, εστιάζει στην επόμενη ημέρα της πολιτικής στην Ελλάδα.

Ο Μίμης Ανδρουλάκης στο νέο βιβλίο του εστιάζει, με νεκρικούς διαλόγους, στην επόμενη ημέρα της πολιτικής

Κείνς, Μιτεράν και Ανδρέας συζητούν για την κρίση

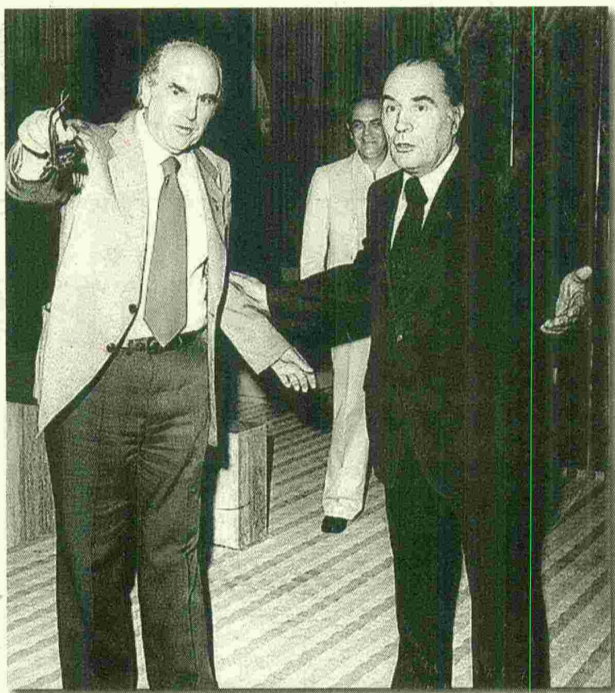
Ο συγγραφέας «κατεβαίνει» στον Αδη και ζητεί τη γνώμη πέντε προσωπικοτήτων για την Ελλάδα και την Αριστερά

ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΑΡΓΥΡΗΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

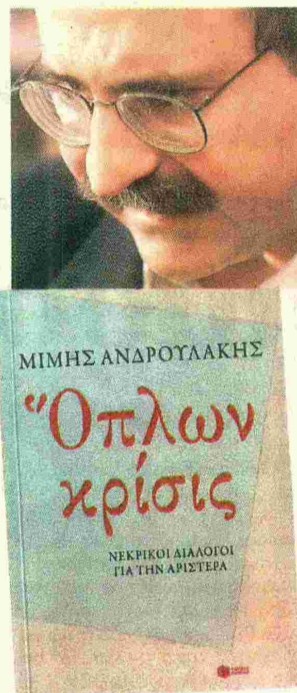
Τι έρχεται μετά το ΠαΣοΚ και τη ΔΗΜΑΡ; Θα αυτοδιαλυθούν; Θα κυριαρχήσει ο ΣΥΡΙΖΑ; Ετσι όπως είναι σήμερα ή θα αλλάξει; Θα υπάρξει ανασύνθεση δυνάμεων στο ευρύτερο τόξο του Κέντρου και της Αριστεράς; Ερωτήματα στα οποία απαντά με ευρηματικό τρόπο το νέο βιβλίο του Μίμη Ανδρουλάκη με τίτλο *Όπλων κρίσις. Νεκρικοί Διάλογοι για την Αριστερά* (εκδόσεις Πατάκη, 2012).

Χρησιμοποιώντας στοιχεία από την Ιστορία και έχοντας ως αφετηρία το ερώτημα τι θα γινόταν αν οι νεκροί μιλούσαν, ο συγγραφέας επιχειρεί τη δική του κάθοδο στον Αδη και συνδιαλέγεται με πέντε πρόσωπα-κλειδιά: Ρούντολφ Χίλφερντιγκ, Τζον Κέινς, Φρανσουά Μιτεράν, Ενρίκο Μπερλινγκουέρ, Ανδρέας Παπανδρέου. Συζητεί μαζί τους το πρόβλημα της Ελλάδας αλλά και τα διλήμματα, τις αντιφάσεις, τις εσωτερικές συγκρούσεις της ευρωπαϊκής Αριστεράς και τις συνέπειες αυτών επάνω στην εφαρμοσμένη διαχείριση της εξουσίας.

Οι *Νεκρικοί Διάλογοι* είναι ζωντανό. Στην κουβέντα του συγγραφέα με τον Ρούντολφ Χίλφερντιγκ, τον υπουργό Οικονομικών του Μεγάλου Συνασπισμού της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης

Ο ΜΙΜΗΣ Ανδρουλάκης επιχειρεί με το νέο βιβλίο του κάθοδο στον Αδη και συνδιαλέγεται με πέντε πρόσωπα-κλειδιά: τον Φρανσουά Μιτεράν και τον Ανδρέα Παπανδρέου (φωτογραφία αριστερά), αλλά και με τους Ρούντολφ Χίλφερντιγκ, Τζον Κέινς και Ενρίκο Μπερλινγκουέρ

ριε. Τον τυφλωμένο Κύκλωπα τον θυμάστε; Τον γιο του Ποσειδώνα; Δεν είναι η απληστία η κύρια αιτία αλλά η απουσία ενεργού ζήτησης και η αβεβαιότητα. Ένας απρόσωπος παράγοντας». Το πνεύμα του Κέινς αποχαιρετά τον συγγραφέα καλώντας τους Έλληνες να εμπιστευθούν τον από μηχανής θεό της αρχαίας τραγωδίας.

Από το θεωρητικό πλαίσιο της οικονομολογίας του Μεσοπολέμου περνάμε στις πολιτικές της Αριστεράς του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα με τον γάλλο πρόεδρο Φρανσουά Μιτεράν. Ο Μιτεράν αναλύει τη στρατηγική με την οποία διαχειρίστηκε το πρόγραμμα της νίκης της γαλλικής Αριστεράς το 1981 και εμβαθύνει στις γαλλογερμανικές σχέσεις: «Πάντα οι Γερμανοί έλεγαν "Όχι, όχι!" μέχρι να πουν ένα επιφυλακτικό "Ναι". Έτσι προχωρούσε η Ευρωπαϊκή Ένωση; με κυλιόμενους συμβιβασμούς». Αναγνωρίζει πως «όταν πήραμε την απόφαση για το ευρώ με τις προϋποθέσεις του Μάαστριχτ γνώριζα ότι στο μέλλον στην πρώτη κρίση θα υπάρξουν σημαντικές αποκλίσεις ανάμεσα στις χώρες της ευρωζώνης που πιθανόν να απειλήσουν τη συνοχή της. Προσωπικά είχα επίγνωση για τις κατασκευαστικές ατέλειες και τα λάθη της νομισματικής ενοποίησης». Σε κάθε περίπτωση θεωρεί την έξοδο της Ελλάδας από την Ευρωπαϊκή Ένωση καταστροφική και επιμένει πως «χρειάζεται μια νέα ηγετική ισχύς να επιβεβαιώσει ξανά στη συνείδηση των λαών ότι μόνο μαζί μπορούν οι χώρες του ευρώ να είναι μια υπολογίσιμη δύναμη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Ακόμη και η Γερμανία φαίνεται μεγάλη για την Ευρώπη αλλά είναι μικρή για τον κόσμο».

Από τη Γαλλία βαδίζουμε νοτιότερα της Μεσογείου και φθάνουμε στην Ιταλία, με τον γενικό γραμματέα του Ηλεκτικού Κομμουνιστικού Κόμματος Ενρίκο Μπερλινγκουέρ να ανατρέχει στον Αντόνιο Γκράμσι και στον Παλμίρο Τολιάτι και στη λατρεία του τελευταίου για τους *Νεκρικούς Διαλόγους* του Λουκιανού. Ο συγγραφέας στον διάλογο με τον Ενρίκο Μπερλινγκουέρ ανατρέχει στις ρίζες του πρώτου πολιτικού διλήμματος έτσι όπως αυτό διαμορφώνεται στην *Ιλιάδα*. Οι Αχαιοί μετά τον θάνατο του Αχιλλέα καλούνται να αποφασίσουν ανάμεσα στον Αίαντα και στον Οδυσσέα για τον πιο άξιο κληρονόμο των όπλων του. Μετά την απόφαση υπέρ του Οδυσσέα ο Αίαντας χάνει την επαφή με την πραγματικότητα, τρελαίνεται και αυτοκτονεί. Ο Ανδρουλάκης βλέπει ως μόνο εφικτό μοντέλο για την Αριστερά τού σήμερα τη σύνθεση των δύο αντιθετικών στρατηγικών της επανάστασης και της μεταρρύθμισης σε ένα συνδυαστικό, ευέλικτο και οξυδερκές σχήμα: «Μια νέα Αριστερά με το όνομα *Οδυσσεία*».

για τη διαχείριση της κρίσης σήμερα.

Η μορφή του Τζον Κέινς, του κορυφαίου βρετανού οικονομολόγου, παίρνει σάρκα και οστά μιλώντας στον Ανδρουλάκη με διάθεση άμεση και ειλικρινή. «Πρώτον, μ' άρεσε να ανησυχώ, να συγκρούομαι με τον εαυτό μου και όχι με τον κάθε τυχόντα ηλίθιο. Αυτή είναι η πνευματική μου μέθοδος.

Το παρακινδυνευμένο παιχνίδι μου με τις ιδέες. [...] Έκανα μια εξαίρεση από τον κανόνα μου για να τονίσω με ένεση ελπίδας και προοπτικής τον χεμαζόμενο από τη μεγάλη κρίση πληθυσμό». Σχολιάζει την ανάδειξη του Εργατικού Κόμματος της Αγγλίας σε πρώτη πλειοψηφική κυβέρνηση με πρόεδρο τον Κλέμεντ Ατλί, κατά Κέινς

έναν «αδιάφορο, δευτεροκλαστό», που νίκησε τον θριαμβευτή του πολέμου Τσόρτσιλ το 1945 και έθεσε τα θεμέλια του κοινωνικού κράτους. Στο ερώτημα του Ανδρουλάκη για το ποιος ευθύνεται για τις μεγάλες κρίσεις ο Κέινς, όπως και ο Χίλφερντιγκ και προγενέστερα ο Μαρξ, στρέφει την προσοχή του σε απρόσωπες δυνάμεις: «Ο Κανένας, κύ-

«Πάντα οι Γερμανοί έλεγαν "Όχι, όχι!" μέχρι να πουν ένα επιφυλακτικό "Ναι". Έτσι προχωρούσε η Ευρωπαϊκή Ένωση: με κυλιόμενους συμβιβασμούς»
Φρανσουά Μιτεράν

λίγο πριν από το μεγάλο κραχ του 1933 και την άνοδο των ναζί, διασαφηνίζονται συγκλονιστικές αναλογίες ανάμεσα στην οικονομική ύφεση της Γερμανίας του Μεσοπολέμου και στη σημερινή κατάσταση της Ελλάδας. Όταν καλείται να προτείνει λύσεις για τη σημερινή κρίση του ευρώ, ο σοσιαλιστής υπουργός θεωρεί ότι η Ελλάδα αυτή τη στιγμή «ζει μια *slow motion flight from the euro*, όπως τα ζευγάρια που αποσυνδέονται εν όψει διαζυγίου, το οποίο όμως στο τέλος μπορεί να αποφευχθεί. Πιθανολογώ ότι όλα αυτά δεν είναι τόσο αβόλα και ανθόρμητα αλλά μια μορφή *crisis management των ισχυρών της ευρωζώνης στο ενδεχόμενο απομάκρυνσης της Ελλάδας από το ευρώ*».

Ο Χίλφερντιγκ συμβουλεύει να μην επιτρέψουμε στο παρελθόν να στοιχειώνει το παρόν και το φάντασμα της Βαϊμάρης να θολώσει εφικτές λύσεις

Τι «είπε» ο Ανδρέας Παπανδρέου για το ΔΝΤ

«Δεν είμαστε Ζιμπάμπουε»...

Στον νεκρικό διάλογο του συγγραφέα με τον Ανδρέα Παπανδρέου ο μυθιστορηματικός Ανδρέας μιλάει για τον Μαρξ, τον Σουμπέτερ και τον Κέινς και τον ρόλο που έπαιξαν στη διαμόρφωση της πρώιμης σκέψης του στο Χάρβαρντ τη δεκαετία του '40. Αναλύει τη στρατηγική που ακολούθησε τα πρώτα χρόνια της ίδρυσης του ΠαΣοΚ ως «πολιτικό σέρφινγκ πάνω σ' ένα επερχόμενο μεγάλο κύμα ριζοσπαστικοποίησης με έντονα λόγιο δικτατορικό αντι-μπερλιουσκί χαρακτήριστικά» και τον τρόπο διαχείρισης των αντιφάσεων της σοσιαλδημοκρατίας: «Το κρίσιμο είναι η δική σου αναγκαστική μετατόπιση να είναι ταυτόχρονα μετατόπιση της κοινωνικής σου βάσης, μετατόπιση του άξονα της πολιτικής ζωής. (...) Απ' αυτή την άποψη οι μετατοπίσεις του ΠαΣοΚ στην πρώτη κυβερνητική θητεία είναι υποδειγματικές και ίσως μοναδικές

στο πρόσφατο παρελθόν». Όταν ο Ανδρουλάκης τον «επαναφέρει» στην Ελλάδα του 2012 ρωτώντας τον τι θα έκανε εκείνος με τα σημερινά δεδομένα, ο Παπανδρέου τρομοκρατημένος με τις καταστροφικές συνέπειες της οικονομικοπολιτικής διαχείρισης της χώρας δίνει σαφείς οδηγίες «για μια υπερασπιστική γραμμή που να αναδεικνύει τη συνυπευθυνότητα των χωρών-πιστωτών και των ευρωπαϊκών θεσμών στη "φούσκα" και στη χρεοκοπία μας» και φαίνεται ιδιαίτερα επιφυλακτικός με το ΔΝΤ κρίνοντάς το ως «απολύτως αναρμόδιο» για την Ελλάδα. «Δεν είμαστε Ταϊλάνδη ούτε Ζιμπάμπουε».

Ο Ανδρέας θυμάται, τέλος, την εποχή που συμμετείχε ως μαθητής στο ανέβασμα των «Βατράχων» σε σκηνοθεσία Καρόλου Κουν, ο οποίος ήταν καθηγητής του στο Κολλέγιο Αθηνών. Αυτή είναι η δική του εμπειρία για την «κάθοδο στον Αδη» μέσα από το έργο του Αριστοφάνη. Ένα από τα ωραιότερα επεισόδια του βιβλίου.